

Kpt. Michal Libant: Obrátení si musia vieru tvrdo vybojovať

Už niekoľko rokov pôsobí vo väzení v Leopoldove, kde vedie biblický krúžok. Jeho zásluhou sa v tejto pevnosti uskutočnili aj viaceré chvály a evangelizačné koncerty. **Rozpráva o tom, ako medzi tisíc tristo tunajšími odsúdenými na najťažšie tresty kľučia zrnká viery a ako si Boh mení mafiánov a zločincov. Kapitán Michal Libant (38).**

MARTIN LIŽIČIAR
FOTOGRAFIE: MARTIN LIŽIČIAR

Ako sa dostane človek k práci vo väznici? Môže to byť vysnívané povolanie?

Vo väznici pracujem už viac rokov a som súčasťou profesionálnej armády. Do armády sa hlásia zväčša mladí ľudia, ktorých motivujú rôzne veci: sociálne zabezpečenie, fyzické testy, potrebné je maturitné vzdelanie.

Vy pracujete ako väzenský pedagóg, čo to znamená?

Mám kolektív odsúdených, s ktorými pracujem a môžem na nich pedagogicky pôsobiť.

Podobne ako psychológ?

Vyštuoval som andragógiu – výchovu dospelých – a na väzňov sa snažím pôsobiť v edukácii alebo vo voľnočasových aktivitách či pri rozhovoroch. Som s nimi v kontakte každý deň.

Aká veľká je táto vaša skupina?

Ide asi o tridsať až štyridsať odsúdených.

To ste vlastne taký triedny učiteľ?

Hej, ale neposlušnejších žiakov (úsmev).

Pamätáte sa na prvé dni v práci? Vstupovali ste do leopoldovskej pevnosti s rešpektom?

Rešpekt je vždy, aj dnes. Sú tam mnohé bezpečnostné opatrenia, takže kým prejdete od jedného múra k druhému, je to veľmi zdĺhavé a človek si pripadá, že je sám zbavený práv. Obáva sa, či ho vôbec pustia von.

Mnohí hovoria, že je to prostredie veľmi ťaživé, pretože sa v ňom ukrýva časté preklínanie a mnohí väzni až zlorečia, pričom vykrikujú, že sú nevinní.

Áno. Sú tam odsúdení, ktorí sú recidivisti s viacnásobnou trestnou činnosťou. Majú už iné spôsoby a postupy ako my ostatní a väzeniu sa akoby prispôbili. Niekedy mi to pripadá, že sú vo väznici radšej ako doma. Niektorí nechcú ísť domov – pretože tam majú prácu a rešpekt spoluväzňov. Niektorí domov ani nemajú. Vonku sa o nich nikto nepostará, zatiaľ čo tu dostanú najesť, napiť, ako aj osobné hygienické potreby. Je to kompletný servis. K dispozícii tu je aj zubár, psychiater si všeobecný lekár a väzni majú na to všetko nárok. Keď príde narkoman, ktorý bol štyri roky vonku a nestaral sa o seba, všetko využije: vylieči sa alebo si dá urobiť kompletne zuby. Väčšina väzňov tiež hovorí, že strava nie je nič extra, ale aj tak mnohí pribierajú.

Znie to trochu beznádejne, pretože práve väznica by mala

odsúdených pripraviť na život v spoločnosti, nie?

Záleží aj na tom, kam súd prideli väzňa po vynesení rozsudku, pretože rôzny stupeň strázenia rozdielne obmedzuje vašu osobnú slobodu. A rozlične obmedzuje kontakt s vonkajším prostredím. Títo ľudia sú nebezpeční pre spoločnosť, pre ostatných väzňov, aj pre nás, čo tam pracujeme. Potom to môže vyzeráť, že nie sú samostatní (napríklad keď im v najprísnejších stupňoch perú veci, zatiaľ čo tí nižší si čiastočne perú sami), no nie je to tak, je to z dôvodu ochrany všetkých.

V jednom dokumente zaznelo, že mnohí väzni sa tešia, keď sú sami na samotke, pretože ich tam nikto nevyrušuje.

Ak má väzeň samostatný disciplinárny trest – umiestnenie do uzavretého oddielu alebo samoväzbu, vtedy je to naozaj trest, pretože sa tu napríklad nemôže fajčiť a mnohí odsúdení fajčia. Ale je pravda, že niekto si môže aj počas tohto trestu oddýchnuť, lebo ak si predstavíte rôzne cely, kde je človek dlhodobo zatvorený s ostatnými, vzniká tam ponorková choroba. Toto nie sú štandardní ľudia, s ktorými sa stretávate aj vy, ale ľudia, ktorí majú problém – sú to recidivisti, menej sa kontrolujú a správajú sa agresívne. A predstavte si, čo môže z toho vzniknúť.

Kedy si odsúdený človek uvedomí, že je obmedzený a nachádza sa vo výkone trestu?

Bežný človek to vníma najmä vtedy, keď ho zatvoria a ide prvýkrát do výkonu trestu. Pýta sa, čo tam bude robiť. Tí, čo idú do väzenia takto, sa s veľkou pravdepodobnosťou už nevrátia a nebudú páchať

trestné činy – pretože išlo o jednorazové pošmyknutie alebo nedbanlivosť. Je to trest a ten človek sa chce dostať čo najskôr von, tak si plní všetko, čo má a snaží sa. Je to pre neho tlak, ktorý nemusí v úvode dobre zvládať. Inak je to s recidivistami, ktorí sú tam ako ryba vo vode, majú tak päťdesiat rokov a za sebou dvadsať rokov vo väzení. Keď vyjdú von, chvíľu sa držia, no znova začnú páchať trestnú činnosť. Niekedy sa mi zdá, že presne vedia, čo majú vykonať, aby sa vrátili do väzenia napríklad počas studených zimných dní. Niektorí majú doma žalostné podmienky: nemajú elektrinu, po vodu treba chodiť aj dvesto metrov a tu majú všetko poruke s kompletným servisom.

Keď je to tak, dá sa s tým vôbec pohnúť?

Hovoríme tu o odsúdených, ktorých je spolu asi 10 000, čo je asi len 0,2 percenta z celej populácie Slovenska. Tí, čo majú rodinné zázemie a predtým žili v štandardnom prostredí, sa veľmi snažia, aby tu zbytočne nezostávali, ale sa rýchlo dostali domov. Ale i tak je to náročné. Zoberte si väčšie mesto, ktoré má 20-tisíc obyvateľov a dve až tri percentá z nich sú recidivisti. Tu sa to z celého Slovenska pozbiera a sú na jednom mieste.

Koľko väzňov je v Leopoldove?

Asi 1 300.

Ktoré sú najčastejšie zločiny, za ktoré sa dostanú dnu?

Určite sa dajú niekde vyhľadať štatistiky. Ja mám skúsenosti z maximálneho a zo stredného stupňa strázenia a sú to drogy, vraždy, v tých nižších stupňoch je dosť ľudí za afimenty, ktoré neplatili. Vnímam to celkovo ako

problém spoločnosti, pretože mnohí ľudia sú dnes rozvedení a nie sú schopní platiť si svoje záväzky.

Zdá sa, že dnešná spoločnosť je nastavená tak, že „predsa to všetci robia, a preto to nie je nič zlé“.

Vo väzení je veľa ľudí s daňovými podvodmi, úvermi či poisťovnými podvodmi – najmä tých, ktorí to robili pravidelne a živili sa tým. A raz im na to prišli. Tiež sú tu ľudia, ktorí sadli do auta s alkoholom v krvi.

Pre mňa je to aj možnosť byť v prostredí, kde sa iní nedostanú a byť s ľuďmi vo výkone trestu, ktorí musia byť izolovaní od spoločnosti. Môžem tak na nich pozitívne vplývať.

Nechceli vraždiť, ale v takom stave zabili človeka.

Ste opatrnejší, keď denne pracujete s takými ľuďmi?

Som zodpovednejší. Vidím to každý deň pred očami a uvedomujem si to, čo sa môže stať. Tí, čo na to nevidia a tvária sa, akoby väzenie neexistovalo, sa môžu dostať rýchlo do problémov. Ako to povedala aj svätá Faustína, keď videla peklo: Najviac ľudí v ňom bolo takých, ktorí v peklo neverili. Mnohí ľudia pred uväznením fungovali tak, že si povedali, že trestný čin spáchajú iba raz a nikto im na to nepríde. Potom si to povedali ešte raz a ešte raz. A už neprestali, pretože si mysleli, že všetko je v poriadku, lebo to nikto nerieši. Už je to pre nich akoby legálna činnosť, niečo úplne normálne, a akozé štát s tým nič nerobí. Myslieť si to môžu, avšak pravda je, že ich činnosť už niekto sleduje.

Kedy príde okamih, keď si väzni začnú uvedomovať, že to, čo urobili, je nesprávne a zlé?

Väčšina vám povie, že sú vo väzení neprávom a sú nevinní. No ak uveria v žitého Krista, vtedy príde do ich správania pokora a musí padnúť pretváрка a lešť. Uvedomia si, kto sú a čo robili. To je jeden z prvých krokov, aby mohli začať žiť s Kristom.

Ako funguje duchovný život vo väznici?

Väčšinou má každá väznica jedného kaplána, ktorý spravuje akoby farnosť. Treba si však uvedomiť, že v tom kolose má každý stupeň strázenia odlišný program; teda aj viacero svätých omší z dôvodu rozdielného stupňa strázenia: maximálny stupeň strázenia, stredný stupeň, doživotné, OŽS (oddelenie špecializovaného zaobchádzania), doživotné tresty, väzba; potom delenie podľa pohlavia, oddelené musia byť aj ženy, pričom kaplán sa všetkým venuje individuálne a svätá omša sa nemôže slúžiť spoločne. Ďalej spovede a rozhovory, plus tento kaplán ešte rieši „papierovačky“ a venuje sa aj nám – zamestnaným príslušníkom.

Aké problémy pri rozhovoroch riešite, ktoré sú proti našim bežným malicherným?

Väzeň má štrnásť detí, tretina z nich je už vo väzení, manželka tiež. Ostatné deti sú v detských

domovoch, no už aj tak niektoré čakajú na výkon trestu. Keď si to človek všetko uvedomí..., je to veľmi náročné. Zväčša väzeň, ktorý po príchode vytriezvie, nasľubuje hory-doly: Áno, zanedbal som manželku; áno, zanedbal som deti. Milovali ma. Odsúdený je na mieste, kde má dostatok času a všetko mu dochádza, začína tie veci vnímať a stáva sa z neho najlepší manžel, milujúci otec a syn. No potom príde von a správa sa tak ako predtým. Neplatí to, samozrejme, pre všetkých. Vo výkone trestu dochádza aj k tomu, že odsúdeným začnú zomierať rodičia – to sa stáva často, život ide vonku normálne ďalej, no oni zrazu cítia, že nemajú slobodu im ísť na pohreb.

Ako sa k odsúdeným stavajú napríklad manželky?

Dnes je už takmer každý rozvedený. Keď dostane manžel päť či šesť rokov, je to dlhý čas. Vydrží to manželka? Vydrží, keď má Ježiša za Pána. Tiež môže vydržať vďaka peniazom alebo vďaka deťom. Vnímam to tak, že čím dlhšie tresty sú, scenár je podobný: na začiatku komunikácia funguje, potom to upadá, začínú hádky a prestávajú návštevy. Často dochádza k rozvodu.

Bývajú vo väznici aj sobáše?

Osobne si to nepamätám, ale myslím, že by to bolo možné. Nevidím v tom však veľký zmysel.

Aký kontakt majú odsúdení so svetom?

Majú televíziu. V nej vidia napríklad, čo sú mobilné telefóny, lebo pre niektorých, keď ich zatvorili, ešte neexistovali. Všetko vidia, ale realita je niekde inde, pretože sa toho fyzicky nemôžu dotknúť.

Ako sa správa väzeň, ktorý uverí?

Vnímam to tak, že do jeho života musí prísť pokora a vtedy sa ho ujme i Pán. Ako je to i v Liste Rimanom: Kto v srdci uverí a ústami vyzná – Ježiš je Pán – bude spasený. Ak to niekto skutočne žije vo väzení, začne sa správať inak, ako je štandard iných odsúdených.

Je to aj také gesto odvahy?

Lebo v druhých očiach je tento človek asi slaboch. Ak odsúdený naozaj uverí, ostane na skale ako v podobenstve. Lebo vo väznici sú „prenasledovania“ od druhých, ktorí sa im vysmieávajú a ponížujú ich – no títo väzni vedia, že majú milovať tých, čo ich prenasledujú a sú ich nepriatelia. Snažia sa im žehnať – aj keď cez zuby. Vždy im vysvetľujem, že majú na výber iba dve cesty: buď ohovoriť a robiť zle, alebo žehnať. Hovoria mi, že to necítia, že by mali žehnať a cítiť zlosť. A ja im vysvetľujem: „Urobili ste Božiu vôľu, vybrali ste sa po ceste, po ktorej išiel Kristus. Ste na začiatku, ale keď to urobíte stokrát, budete na tejto ceste ďalej a Pán vám zoberie kamené srdce a dá vám srdce z mäsa“ – ako sa to píše v Ezechielovi (Ez 36, 26). Odsúdený, ktorý sa obráti, sa modlí, nepreklína. Vznikajú modlitebné skupinky, kde sa ich členovia modlia za ústav, za príslušníkov, referentov, nadriadených a za spoluväzňov. Jeden odsúdený mi hovorí, že sa zobudí o pol druhej v noci a do rána sa modlí. Iný mi povedal, že si cez víkend čítal dvadsať hodín čistého času Sväté písmo. Ako ste si všimli, hovorím obrátený – je to kratšie slovo a myslím ním človeka, ktorý úprimne hľadá Ježiša.

Len aby sme mali predstavu: čo títo ľudia spáchali?

Tento napríklad sedí už veľmi dlho za vraždu. Väčšinou sa o to nezaujímam. Viem, že nie sú žiadne neviniatka. Kradli, znásilňovali, opijali sa a robili naozaj zle – no hovorím im: „Svoje talenty ste využívali pre Zlého, teraz vás Pán vytrhol a preniesol na stranu svetla.“ Tí chlapi si to uvedomujú, ako nízko klesli a chcú sa meniť. Plačú a je im to ľúto. Snažia sa modliť za svoje rodiny – je to cítiť, že sa veci hýbu. Nehanbia sa za Krista a vyznávajú ho. Nie je to také light kresťanstvo, keď prideme na chvály a tam medzi svojimi dvíhame ruky pre Pána, ale na námestí medzi spolužiakmi, rodinou alebo kolegami z práce by sme sa hanbili. Oni znášajú výsmech už len za to, že idú do kostola: Prečo tam ideš? Prečo sa modlíš? Prečo si čítaš Sväté písmo? Niektorí pritom majú reakcie ako pred 2000 rokmi farizeji, keď hovorili, že sa rúhajú, trhali si šaty, škripali zubami a pukali im srdcia od zlosti ako v prípade ukameňovania Štefana.

Sú to malé plamienky, ktoré môžu rozpáliť celú väznicu?

Presne. Keď tu hrali prvýkrát Lámačské chvály v máji 2015, prišla s nimi aj Gloria Grey a tá prorokovala, že bolo za-

siate svetlo a celé to tu rozžiari. Vnímam to tiež, že rovnako, ako sa šíri zlý vírus, rozšíri sa aj svetlo, ktoré sa dotýka a uzdravuje. Odsúdení, ktorí sa modlia, určite vplývajú na ostatných. Napríklad si všimam, že väzni sa modlia za konkrétnych pracovníkov a ich rodiny a títo sú pokojnejší, je menej napätia.

Koľko ľudí je v Leopoldove takých, ktorí sú obrátení?

Neviem presne, lebo niektorí chodia do kostola, ale na môj biblický krúžok nie. Ide asi o pätnásť až dvadsať odsúdených a potom mám ešte skupinku doživotne odsúdených, ktorí navštevujú biblický krúžok. Odsúdení si vytvorili spoločenstvo Dismas. Je to meno lotra na križi po pravej strane od Ježiša Krista, ktorý hovoril, že patrí medzi spravodlivo odsúdených.

Ako často býva váš biblický krúžok?

Raz týždenne. Vnímam, že sú aj ďalší, ktorí by chceli naň chodiť, ale musia prekonať strach, ako ich budú iní posudzovať. Niektorí väzni sú takí zapálení, že ak majú vychádzku, kde sa prechádzajú dookola, niekoho si odchytia a dve hodiny hovoria o Pánovi, ako za nich zomrel. Hľása-

jú evanjelium a snažia sa byť učeníkmi Ježiša Krista.

Je to náročné v tomto prostredí?

Zoberte si mafiánov a zločincov. Takýto obrátený odsúdený – ktorý sa predtým rozkrikoval, každý sa ho bál a mal medzi väzňami autoritu – sa zmení na človeka, ktorý už takto nechce žiť – a je vysmievaný. Hovoria mu: „Ty si bol niekto, teraz sa z teba smeje aj ten posledný.“ A on sa postaví a povie: „Ja viem, komu som uveril!“ Cítiť tam silu viery, že si nepotrebuje nič dokazovať, nepotrebuje už lámať nohy alebo vybiť zuby, ak sa na neho niekto zle pozrie. To všetko chce zanechať, lebo vie, komu uveril. Padne na kolená a pred ostatnými kľučí, plače a ľutuje svoj život.

Keď vás počúvam, zdá sa mi, že sa za múrmi väzenia stretáva ťažoba vrahov a zločincov s Božou prítomnosťou v modlitbách týchto mužov na kolenách.

Je to tak, oni nesvedčia iba slovami, ale skutkami. A tá zmena netrvá iba týždeň či dva – lebo niektorí sa môžu pretvarať, aby niečo získali – ale sú to mesiace. Oni stále rastú vo viere. Tam, kde sa rozmnožil hriech, ešte viac sa rozhojnila Božia milosť, ako píše svätý Pavol v 5. kapitole Listu Rimanom. Ich viera nie je light, ale je to viera, ktorú si musia vybojovať. Idú napríklad na chvály a keď sa vrátia do cely, tri hodiny spoluväzni nadávajú a preklínajú. Dve hodiny na vás, pedagóg (povedali mi potom) a ďalšiu hodinu na Boha.

Čo vám dáva silu fungovať v tomto náročnom prostredí?

To, že môžem vplývať na odsúdených. Môžete to brať ako prácu, ale i ako poslanie či povolanie, aby

sa niečo zmenilo. Môžem tých odsúdených niekam posunúť – v ich správaní, vystupovaní a príprave na vonkajší život. Snažím sa ich motivovať, aby to dokázali a znovu nepadli.

Aké sú vaše ďalšie kroky a s kým v súčasnosti spolupracujete v rámci väzenia z civilného sektora?

Prvé boli chvály s Lámačskými chválami. Odtedy bol líder kapely Braňo Letko aj dvakrát pozvaný ako hosť do ústavu v rámci biblického krúžku. V súčasnosti nám dal Pán už aj ostatné väznice a chodíme spolu s „Lámačmi“ po Slovensku v spolupráci s kaplánmi v týchto väzniciach. Evanjelizácia v týchto ústavoch je zameraná aj na tých, ktorí nenavštevujú kostol, ale boli zvedaví na koncert alebo niečo iné a pri tej príležitosti sa ich Pán dotýka.

Je možné, aby prišli aj ostatní evanjelizovať do väznice?

Musíme si v prvom rade uvedomiť, že nie je ľahké sa dostať do väznice. Potrebujete špeciálne povolenia, ako napríklad údaje o vstupujúcich osobách a všetkej aparatúre. Po splnení týchto kritérií je vstup umožnený. Počas vystúpenia sa zameriavame na živý vzťah s Ježišom Kristom, chválami na jeho oslavu, spojenými s osobnými svedectvami. Na tvárach odsúdených sa veľmi často objavja slzy. Na záver by som chcel poďakovať všetkým kňazom, chválovým kapelám a kresťanským laikom v prinášaní Ježiša za múry väznice, ako aj osobne Lámačským chválam a biskupovi Mons. Františkovi Rábekovi za ústretovosť a spoluprácu v tomto náročnom prostredí.

✱